Богдан Андрушків, Ярослав Бакушевич

ДОРОГА ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: УКРАЇНА ТА ПОЛЬЩА

Тернопільський інститут соціальних та інформаційних технологій

Проаналізовано статистичні дані українсько-польських економічних відносин у період з 1992 по 2003 рр. за даними польських джерел. Наведено порівняльну характеристику експорту та імпорту України за різними групами товарів.

В умовах суспільно-політичних змін, що відбуваються в нашій державі, особливої актуальності набуває тема налагодження зовнішньоекономічних відносин. Серед країн-сусідів у цьому процесі особливе місце займає Польща, яка була і залишається найважливішим торговельним партнером України серед нових держав-членів ЄС. Зовнішньоторговельний обіг товарів та послуг між Україною і Польщею у 2003 р., за даними торгово-економічного відділу Посольства Республіки Польща в Україні (http://users.adamant.net/), склав 2305,8 млн дол. США, що на 37,9 % більше ніж у 2002 р. При цьому темпи зростання експорту та імпорту становлять – 32,3 та 51,5 % відповідно [2]. Достатньо високими залишаються темпи зростання двосторонньої торгівлі в поточному році. Динаміку росту зовнішньоторговельного обігу товарів та послуг відображено у графіку (мал. 1).

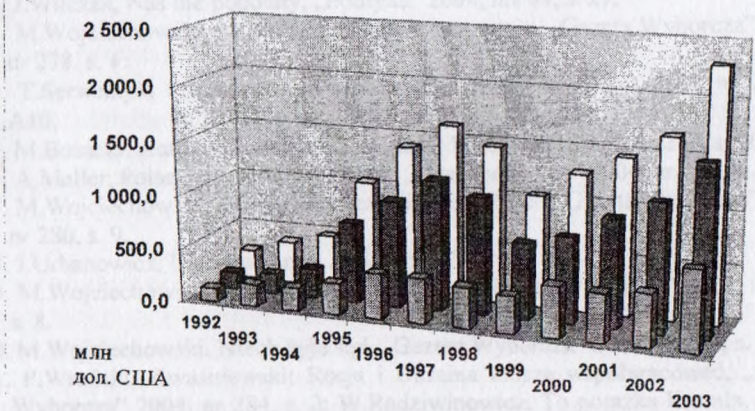

Мал. 1. Динаміка росту зовнішньоторговельного обігу товарів та послуг між Україною і Польщею.

Перший ряд графіку відображає зміни експорту товарів і послуг, другий – імпорту, третій – загальні обсяги зовнішньоторговельного обігу у млн дол. США за період з 1992 по 2003 р.

З графіка видно, що в українсько-польських економічних відносинах з 1992 р. спостерігається постійний ріст, крім 1997-1999 рр., що було викликано кризою в Росії та Україні. Крім цього, можна зробити деякі висновки щодо ефективності керівництва того чи іншого Українського Уряду, якщо графік зовнішньоторговельного обігу накласти на період зміни Уряду.

Чисельні дані українсько-польського зовнішньоторговельного обігу та динаміка його росту характеризуються наступними показниками (табл. 1).

Таблиця 1

Українсько-польський зовнішньоторговельний обіг

Рік	Імпорт України		Експорт України		Зовнішньоторговельний обіг Україна – Польща	
	млн дол. США	Динаміка	млн дол. США	Динаміка	млн дол. США	Динаміка
1992	161,6	100,0	123,8	100,0	275,4	100,0
1993	187,5	116,0	201,1	162,4	388,6	141,1
1994	280,4	149,5	204,9	101,9	485,3	124,9
1995	742,6	264,8	290,8	141,9	1 033,4	212,9
1996	977,8	131,6	418,5	144,3	1 396,3	135,2
1997	1 206,8	123,4	415,5	99,3	1 622,3	116,2
1998	1 086,4	90,0	377,2	90,8	1 463,6	90,2
1999	703,1	65,7	338,5	89,8	1 041,6	71,2
2000	798,2	113,5	475,4	140,4	1 273,6	122,3
2001	1 002,7	125,6	449,3	94,5	1 452,0	114,0
2002	1 180,5	117,7	491,6	109,4	1 672,1	115,2
2003	1 561,2	132,3	744,6	151,5	2 305,8	137,9

З таблиці 1 видно, що ріст імпорту та експорту характерний для 1994-1996 рр. та 2002-2003 рр. У 2003 р. значно зросла динаміка експорту, хоча загалом сальдо залишається від'ємним. Очевидно також, що динаміка експорту в Польщу є досить нестійкою і змінюється кожного року залежно від різних факторів у межах від 162,4 до 89,8 %. Різке коливання показників зовнішньоторговельного обігу передусім залежить від спрямованості вектора розвитку економіки України та Польщі, і відповідної підтримки держав, як в економічній, так і в правовій площині.

За даними Посольства України, Україна була для Польщі у 2003 р. дев'ятим партнером у польському експорті (2,93 %) і двадцять другим – в імпорті (1,1 %). Що стосується України, то Польща була для України сьомим партнером в експорті (3,3 %) і четвертим – в імпорті (3,5 %).

Таким чином, можна зробити висновок про те, що за узагальненими показниками економічне співробітництво у 2003 р. порівняно з попередніми роками зростає і має перспективу подальшого розвитку.

Макроекономічні показники імпорту – експорту України та Польщі за видами виробів у період з 1999 по 2003 р. та в першому півріччі 2004 р. можна проаналізувати, користуючись наступними даними (табл. 2, 3).

Таблиця 2

Імпорт України (млн дол. США)

Група товарів	Роки					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004 (I півріччя)
Товари сільського господарства та продукти споживання	135,8	123,1	141,9	122,7	160,7	86,8
Мінеральні продукти	23,4	50,9	47,1	32,7	44	4
Вироби хімічної промисловості	165,6	167,6	205,2	261,1	317,2	164,7
Вироби легкої промисловості	84,2	113,2	128,6	144,9	151,1	72,7
Дерево, папір і текстильна промисловість	66,1	63,5	93,6	122,8	146,8	73,7
Вироби з каменя, гіпсу, цементу	15,6	19,5	32,1	41,5	59,1	36
Металообробна промисловість	49,9	67,3	101,5	117,3	160,3	102,1
Вироби електромашинобудування	84,6	122	185	259	441,8	268,8
Меблі і освітлювальна техніка	75,8	70,2	66,9	76,5	78,9	34,9
Решта виробів	0,4	0,8	0,6	1,9	1,2	1,1
Разом	701,4	798,1	1002,5	1180,4	1561,1	844,8

Таблиця 3

Експорт України (млн дол. США)

Група товарів	Роки					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004 (І півріччя)
Товари сільського господарства та продукти споживання	11,8	21,7	36,6	35,7	41,9	29,4
Мінеральні продукти	197,7	261,4	184,3	221,8	389,4	223,6
Вироби хімічної промисловості	29,7	33,8	77,9	82,4	91,8	63,9
Вироби легкої промисловості	5	7,8	11,8	10,7	12,8	17,5
Дерево, папір і текстильна промисловість	13,3	16,5	22,4	25,7	29,1	10,7
Вироби з каменя, гіпсу, цементу	1,2	2	3,5	2,3	0,9	0,3
Металообробна промисловість	67,8	96,9	98,2	93,2	154,7	112,5
Вироби електромашинобудування	9,9	11,2	12,7	16,1	22	14,2
Меблі і освітлювальна техніка	1,4	1,2	1,8	1,6	1,6	1,1
Решта виробів	0,9	0,8	0,1	2	0,3	0
Разом	338,7	453,3	449,3	491,5	744,5	473,2

У 2003 р. в економіці України найбільший обсяг імпорту з Польщі склали вироби машинобудування та хімічної промисловості – 48,6 %, а в експорті – мінеральні продукти та металообробна промисловість, що склало 73,1 % від загального експорту в Польщу. В імпорті України 2003 р. порівняно з 2000 роком ріст становив за групами товарів:

- товари сільського господарства та продукти споживання – збільшення на 30 %;
- мінеральні продукти – зменшення на 15 %;
- вироби хімічної промисловості – збільшення на 90 %;
- вироби легкої промисловості – збільшення на 33 %;
- текстильна промисловість, дерево, папір – збільшення в 2,31 разу;
- вироби з гіпсу, цементу і каменя – збільшення в 3,03 разу;

- металообробна промисловість – збільшення в 2,38 разу;
- вироби машинобудування – збільшення в 3,62 разу;
- меблі і освітлювальна техніка – збільшення на 12 %.
- Порівняльні характеристики 2000 та 2003 рр. в експорті України за групами товарів такі:
- товари сільського господарства та продукти споживання – збільшення на 93 %;
- мінеральні продукти – збільшення на 48 %;
- вироби хімічної промисловості – збільшення в 2,72 разу;
- вироби легкої промисловості – збільшення на 64 %;
- текстильна промисловість, дерево, папір – збільшення на 76 %;
- вироби з гіпсу, цементу і каменя – зменшення в 2,22 разу;
- металообробна промисловість – збільшення на 60 %;
- вироби машинобудування – збільшення на 96 %;
- меблі і освітлювальна техніка – збільшення на 33 %.

Отже, у порівняльних характеристиках 2000 та 2003 рр. відслідковуємо збільшення експорту та імпорту практично всіх груп товарів, окрім деякого зменшення в імпорті мінеральних продуктів та в експорті виробів з гіпсу, цементу і каменя, що пояснюється налагодженням власного виробництва в Україні цих товарів.

Динамічно розвивається інвестиційне співробітництво. Підприємства Польщі на сьогодні вклали в економіку України 153,3 млн дол. США, в тому числі протягом 2003 р. та 3 місяців поточного року – понад 63 млн дол. США.

Безпосередні інвестиції в економіку України підприємств Польщі зросли в кінці 2003 р. на 153,3 млн дол. США. У свою чергу, частка польських інвестицій становить 2,3 % від загального обсягу іноземних інвестицій, залучених в економіку України, і займає 11-те місце.

На початок 2004 р. в Україні було зареєстровано 837 підприємств з польськими інвестиціями, що становить 8,9 % усіх підприємств України з іноземними інвестиціями. Таким чином, приріст інвестицій Польщі в економіку України порівняно з 2003 р. становить приблизно 55 млн дол. США.

Що стосується їх структури, то ми бачимо таку картину:

- 55,9 % – інвестиції в промисловість;
- 27,4 % – інвестиції у фінансовому секторі;

- 11,2 % – інвестиції в торгівлю.

Отже, найбільш вагомі інвестиції Польщі припали на промисловий сектор і зокрема:

- хімічна промисловість – 18,9 %;
- деревообробна промисловість – 9,9 %;
- металообробна промисловість – 4,3 %;
- продукти споживання – 3,7 %;
- мінеральні продукти – 2,3 %;
- фармацевтична промисловість – 2,1 %.

Фінансовий сектор репрезентував найбільший польський фінансовий інвестор «Кредит Банк Україна» (другий банк з іноземним капіталом в Україні).

Надзвичайно актуальним в українсько-польських відносинах є питання побудови нової моделі двосторонніх відносин у контексті розширеної Європи. Одним з головних завдань такої моделі відносин є скерування спільних зусиль на мінімізацію потенційних втрат від зміни торговельного режиму та максимальне використання нових можливостей, пов'язаних з розширенням ЄС. Динамічний розвиток наших країн на цьому етапі торговельно-економічного співробітництва може суттєво сприяти цим відносинам.

Підсумовуючи наш виклад, слід сказати, що найближчим часом буде доцільним організувати та провести спеціальне засідання на рівні міністерств економіки з метою опрацювання спільної програми дій і створення спільних інвестиційно-приватизаційних проектів у зацікавлених для обох сторін напрямках.

Історія нас вчила і вчить жити у злагоді й мирі з сусідами. Нинішні соціально-політичні обставини утримують суспільство у певному напруженні, однак завдяки Президентові Польщі Олександрові Кваснєвському та іншим представникам міжнародної спільноти в Україні вдалося зберегти суспільний баланс, який виник у нашій державі під час акцій протесту, викликаних фактами фальсифікації минулих виборів.

Отже, в організації культурних, наукових і виробничих відносин у рамках нових держав – членів ЄС можемо констатувати особливу роль для України в цих процесах нашого найближчого партнера – Польщі. Згадані обставини зумовлюють необхідність розробки і побудови нової моделі двосторонніх відносин та розвитку не лише торговельно-економічного співробітництва, а й у сфері туризму, духовності та культури. Враховуючи сучасні управлінсько-

господарські реконструктивні моменти, провідною ланкою життєдіяльності моделі повинні виступати регіони з їхніми ресурсно-потенційними можливостями, які запропонована модель повинна максимально брати до уваги.

Тільки разом можемо змінити обличчя України і Польщі, Європи і світу та надати нашому регіонові провідної ролі у всіх прогресивних процесах.

Література

1. Андрушків Б.М., Бакушевич Я.М. Україна та Польща – економічні аспекти співробітництва // Экономика Украины. – 2005. – № 11. – С. 82-85.
2. http://users.adamant.net
3. Польща твій діловий партнер // Варшава: Інститут кон'юнктур і цін зовнішньої торгівлі. – 2004. – С. 176.
4. Польща твій діловий партнер // Варшава: Інститут кон'юнктур і цін зовнішньої торгівлі. – 2005. – С. 181.